СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 95. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 17-го травня 1944. No. 95. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, May 17, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ · ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ · Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 · THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA · FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЛЯНУЮТЬ ПРИМУСОВИЙ ПОБІР ЖІНОК ДО ВОЄННОЇ СЛУЖБИ

ВАШИНГТОН. — Конґресмен Іманул Селер з Ню Йорку заповів, що він внесе на початку червня законопроект для примусового побору незаміжних жінок до воєнної служби. Дівчата у віці 20—31 літ життя малиб піддатися асентерункови, коли не мають важної роботи. Селер передбачає цю конечність тому, що дотепер замало жінок зголосилося добровільно до служби при Жіночім Помічнім Корпусі ВАК. До 1. квітня записалося до ВАК 67,000 жінок, а потрібно всіх 200,000. Законопроект Селера мав би бути внесений у виді додатку до існуючого закону про побору службу.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ НОВЕ ПАЙКУВАННЯ МЯСА.

ВАШИНГТОН. — В комісії банковій палати репрезентантів зізнавав Адміністратор Харчів Честер Бавлс про можливість продовження контролі цін на харчові продукти. Він предложив на письмі свій плян, а на запит деяких членів, чи він не думає завести нове пайкування мяса ще перед виборами, Бавлс відповів, що він давно негодував на підозріння, начеб пайкування було залежне від політики. Він заповів, що впродовж 30—60 днів може бути впроваджене поновне пайкування мяса, а ця справа залежна від цього, як велика буде продукція мяса.

ОРЛЄМАНЬСКІ ЗАХОРІВ.

СПРИНҐФІЛД (Мас.). — Після своєї суспензи із становища пароха, о. Станислав Орлєманьскі, який щойно вернувся з Советів, не виїхав ще до манастиря на покуту, але остався в парафіяльнім домі. Лікарі признали його хворим на нерви й порадили піддатися основному відпочинкови. — З Вашинґтону наспіли вісти, що польська амбасада заінтересувалася вістями про пляни для Польщі, які привіз із собою Орлеманьскі на підставі розмови з маршалом Сталіном.

ПРИЗНАНА ПЕРЕВІРКА ЗАСУДУ НІМЕЦЬКИХ БУНДИСТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий Суд Злучених Держав прихильно полагодив петицію провідника німецько-американського Бунду Вільгельма Кунце, щоб перевірити процес проти нього й 23 інших членів цієї організації, засуджених в нюйорськім федеральнім суді на 5 літ вязниці за те, що вони подавали ради, як викручуватися від воєнної служби. Між засудженими є теж оборонець, адвокат Кіґан.

ЗАЩЕПЛЮЮТЬ ЖИЛИ І НЕДОПУСКАЮТЬ ДО АМПУТАЦІЇ.

БАЛТИМОР (Мериленд). — Три нйюорські науковці вживають методи защіплювання артерій, щоб їх полатати і при цій нагоді винайшли спосіб виключити відрізування покалічених рук та ніг майже в половини ранених вояків. Цю методу затвердив уже воєнний департамент і її практикують на боєвих фронтах. Одначе це можливе лише тоді, коли є готові припаси жил чи там вен в такий спосіб, як це зберігають кров. Нову методу рятування покалічених рук та ніг удосконалюють тепер з поспіхом, щоб бути готовими з допомогою для вояків учасі інвазії з Англії. Цю новість вивив д-р Артур Г. Блеймор з медичного центра в університеті Колюмбія в Ню Йорку, а два інші знавці це д-р Джер В. Лорд і Павло Стефко із шпиталю Ню Йорк.

УВІЛЬНИЛИ ЖУРНАЛІСТА В ПРОЦЕСІ ЗА ЧУЖИННУ СЛУЖБУ.

НЮ ЙОРК. — Фредерик Гайзер Райт, член редакції популярної образкової газети Ню Йорк Дейлі Нюз, є звільнений судом присяжних від обвинувачення в тому, що він був нереестрованим агентом японського уряду. Він, як сказано було в акті обвинувачення, працював 10 літ для японського уряду до нападу на Перл Гарбор. Оборонець виказав, що журналіст не провинився нічим супроти Америки, коли писав статті на доручення японського уряду, ані навіть тим, що не зголосив до стейтового департаменту своєї праці, яку він сповняв ще перед нападом Японії на Америку.

ПРИГОТОВЛЮТЬ ЛЕТЮЧКИ ДЛЯ ІНВАЗІЇ.

НЮ ЙОРК. — Бюро Воєнних Інформацій вже приготовило 125,000,000 летючок та брошур, які будуть розкинені в европейських краях, як лише нічнеться інвазія Европи аліянтськими військами. Летуючки будуть кидати з повітря разом з бомбами, а в них є вказівки, як населення країв має поводитися, щоб допомогти до скорої перемоги над німцями. До написання цих брошур, летючок та афішів запросило Бюро Воєнних Інформацій сотки знавців та письменників в різнородних мовах. Їх зміст не буде оголощений скорше, аж пічнеться інвазія.

Південно-американські краї мають доволі фондів на підприємства

НЮ ЙОРК. — З нагоди конференції Комісій для Між-американської Розбудови відбувся в готелю Валлдорф Асторія обід для делеґатів і на ньому виголосив промову знавець чужоземних інвестицій В.-В. Комберленд. Він на вступі ствердив, що південно-американські републики вже дістали від Злучених Держав надвишку двох з половиною біліонів долярів внаслідок воєнних бизнесових трансакцій. Коли так, то ці краї можуть дальше продавати свої продукти до Північної Америки і дальше заробляти. Одначе, колиб Південна Америка хотіла дістати інвестиційні капітали в Злучених Державах, то це буде залежне від відносин, які запанують в поодиноких републиках, а навіть і містах.

Найважніша умовина це рівне трактування в бизнесі своїх громадян і чужинних. Коли заграничний підприємець чи робітник зазнає хоч би лише в одній південно-американській державі нерівного трактування, то це відібється безпосередно на інших републиках.

Про подібні справи говорив теж Г. С. Гойт, віцепрезидент Інтернешенел Гарвестер Компані, яка вивозить рільничі машини до країв Південної Америки, і Г. С. Бівер, президент Вортингтон Помп енд Машінері Корпорейшен. Вони звернули увагу делеґатів на те, що Злучені Держави вже випродукували нові машини, які дуже причиняться до експльоатації природних багацтв Америки.

Підсекретар стейту Едвард Стетиніус заявив, що на основі своїх помічень в Лондоні він переконався, як дуже там звертають тепер увагу на солідарність усіх американських країв.

ПРИЗНАННЯ МІЖНАРОДНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ЗА РІВНОПРАВНІСТЬ ЖІНОК

ВАШИНҐТОН. — Директорка Жіночого Бюра Мері Андерсон запросила на розмову делеґаток з Міжнародної Організації Праці, які щойно покінчили свою конференцію у Філядельфії і перед ними висловила своє признання цій організації за зрозуміння рівноправности праці жінок. Це зрозуміння виявилося в реченню „плата за працю оперта на вдовіллю, без різниці пола". Отже цей один вислів „без різниці пола" вказує на великий поступ ідеї організації. Крім цього Міжнародна Організація Праці ще заявилася за „цілковиту рівність нагоди для мужчин і жінок", як це сказано в тексті заяви.

Нова боротьба в Польській Раді Народовій в Лондоні

ЛОНДОН. — Соціялісти в Польській Народовій Раді, що являється немовби польським парляментом на вигнанню, почали акцію за навязання наново звязків з советським урядом. Хоча самі соціялістичні посли заперечують, що вони хочуть назязання таких звязків зо советським урядом, вони домагаються усунення з польського уряду міністрів, немилих советському урядови.

Акція соціялістичних послів прибрала форму внеску за виявлення браку довіря міністрови оборони, ґенералови Маріянови Кукелеви, за його нездарне переведення афери зо закидами антисемітизму в польській армії. Опісля більшість членів Польської Ради Народової підписала резолюцію, в котрій взивають президента Владислава Рачкевича відобрати ґенералови Сосиковскому всі політичні функції. Ця резолюція буде дебатована на засіданю Ради в середу. Справа скомплікована через те, що Сосиковский йменував своїм наступником президента Рачкевіча згідно з постановами польської контитуції. Отже Рачкевіч мав би тепер іменувати своїм наступником іншого чоловіка.

В середу теж дасть свою заяву д-р Станіслав Ґрабскі, президент Польської Народової Ради, чи він признає Раді право домагатися вотуму недовіря для міністра. Голосувати за внесок проти Кукеля видно вже рішилися: 7 соціялістів, 5 членів селянської партії та один „незалежний селянин"; за те християнські демократи, котрих у Раді є 4, схиляються за відложення справи до викінчення справи з антисемітизмом.

Деякі лондонські ґазети добачують у цій цілій афері щось більше, як боротьбу за відношення до жидів або відношеня до советського уряду. Вони бачать у ній боротьбу соціялістичних послів проти реакційних послів за опанування польського парляменту на вигнанню.

ҐЕН. ДЕ ҐОЛЬ ЗА УНЕВАЖНЕННЯ УГОДИ МІЖ ДАРЛЯНОМ І ҐЕН. КЛАРКОМ

АЛЖІР. — Ґен. Шарль де Ґоль заявив у нарадах Провізійного Дорадного Сойму, що угода між адміралом Дарляном і ґенералом Кларком, на котру спирається військова аліянтська влада в Північній Африці, є в очах Франції неважна. Сойм постановив рівночасно підчеркнути свою владу, перемінюючи свою назву з Комітету Національного Визволення на Тимчасовий Уряд Французької Републики.

ПОМЕР РОСІЙСЬКИЙ ПАТРІЯРХ СЕРГІЙ

Новинкарська аґенція „Таас" подає вістку про смерть московського патріярха Сергія. Помер від кровотоку в мозку. Мав при смерти 78 літ. У вересні 1943. року викинув був з православної церкви всіх прихильників Німеччини.

УДАРИ ПО ТРУКУ. Величезні стовпи диму здіймаються до неба з японської фльотної бази на острові Дублоні в атолі Труку після атаки на нього скорих літаків американської пацифічної фльоти. Трук уважається японським Перл Гарбором на Пацифіку.

ФРАНЦУЗИ 5 МИЛЬ ПОЗА ЛІНІЄЮ ҐУСТАВА

НЕАПОЛЬ. — Аліянтські війська в Італії врізалися в кількох місцях глибоко в лінію Ґустава. Найдальше посунулися французькі війська, котрі використали своє заняття гори Майо, пішли далі вперед й заняли Авсонію й кілька стратегічних горбів. Їх позиції находяться тепер 5 миль поза лінією Ґустава. Відділи британської восьмої армії поробили поступи вздовж долини Лірі, а американські вояки перерізали дорогу з Авсонії до Формії.

У цій офензиві аліянтські війська часто держаться нової тактики: вони переходять мимо окружених ворожих позицій, а доперва пізніше їх очищують з ворога. Взято в боях понад 2,000 бранців, між іншими шістьох командантів баталіонів та 1,200 ветеранів з російського фронту.

ВЕЛИКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО ПРИБЕРЕЖНИХ ОКРУГАХ.

ЛОНДОН. — Американські важкі бомбовики розбивали різні німецькі інсталяції на побережжю західної Европи, головно Франції. Найбільше бомб скинено знову на Па-де-Кале.

Німецькі літаки зовсім не перешкаджали американським бомбовикам у цих операціях.

Лекші бомбовики били по залізничих вузлах у глибині Франції й Бельгії. Британські важкі бомбовики били в неділю вночі по Кельні.

НІМЦІ ЗБІЛЬШУЮТЬ РОЗВІДНІ ЛЕТИ НАД АНҐЛІЄЮ.

ЛОНДОН. — За останню добу зявлялися німецькі літаки два рази над Анґлією з видимим наміром розвідувати про можливу інвазію. Літали вони над південним і південно-східним побережжям. Британці зострілили 15 німецьких літаків.

Німецьке радо пробувало представляти лет як атаку сильних німецьких формацій на британські фортифікації в Бристолу й інших прибережних містах південної Британії. З того одначе, що німецькі літаки скинули тільки небагато бомб й то невеликої ваги, виходить ясно, що не бомбардування, а вивід був ціллю летів.

Цікавим епізодом німецького налету на Анґлію була пригода одного анґлійського фармера, котрий відкривши двері свого дому на стукіт до них, побачив перед собою німецького летуна з піднесеними вгору руками. Цей дав фармерови знаками до зрозуміння, що його зострілили в повітрянім бою та що він хоче здатися. Він повів фармера до другого летуна, що лежав на землі в своїй парашутовій шлії. Цей теж радо здався.

Два американські мурини, вояки американської армії, піймали одного німецького летуна й відставили його своїм „джіпом" на найближчу поліційну стацію.

ОЖИВЛЕНА АКЦІЯ СОВІТСЬКОЇ АВІЯЦІЇ.

ЛОНДОН. — Російський і німецький комунікати згідно подають, що на східному фронті нема ніяких важніших подій.

Велике оживлення діяльности виявляє совітська авіяція, котра за останню добу бомбардувала важні залізничі вузли поза німецькими лініями: місто Стрий, що лежить 41 милю на полудне від Львова, Раву Руську, що лежить 29 миль на північний захід від Львова, і двірці в Уханові й Добросині, коло Рави Руської. В Раві Руській підпалено два залізничі поїзди, видно повні амуниції; в Добросині висаджено в повітря цілий поїзд. Московський комунікат каже, що Стрий збомбардовано зовсім поважно.

Інший совітський комунікат каже, що совітські літаки наскочили в суботу вночі на німецький конвой зо 16 транспортових кораблів і 25 ескортових кораблів на морю Баренца недалеко від норвезького міста Кіркенеса, що лежить недалеко від фінської границі. Совітські летуни затопили 3 транспортові кораблі разом містоти коло 19,000 тон, одну баржу, один помічний корабель і один моторовий човен. Три інші транспортові кораблі підпалено; рятуючися від огню німці загнали один з них на беріг. Два інші транспортові кораблі ушкоджено.

КИТАЙЦІ ВІДКРИВАЮТЬ ОФЕНЗИВУ.

САЛВІНСЬКИЙ ФРОНТ. — Коло 20,000 китайських військ, довго вишколюваних американськими командантами, перейшли потайки ріку Салвін у провінції Юнані й відкрили кампанію на допомогу аліянтським військам в північній Бурмі. Китайці посунулися вже 8 миль.

Китайські війська під американським ґен. Стилвелом, що стараються добути японську базу Камайнґ у північній Бурмі, вже находяться десять миль від своєї цілі. Їм на посилення йдуть долиною Моґонґ інші аліянтські відділи. Американські летуни є великою допомогою в цій кампанії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА. Поодинокє число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

З маслом на сонце

Станіслав Міколайчик, премієр польського уряду на вигнанню, дав оноді представникови „Ню Йорк Таймсу" виключне інтерву про польсько-російські взаємини. Розмова є виразним доказом, що ці взаємини вже зовсім зірвані, можна сказати поза можливости поновного навязання. Інакше й бути не може, коли на думку премієра Міколайчика, а тим самим і цілого польського уряду на вигнанню, російський уряд зміряє до опанування Польщі.

Будучність покаже, на стільки цей центральний пункт виводів премієра Міколайчика відповідає правді, а тим самим на стільки політика лондонського польського уряду спирається на реальній дійсности. Покищо українці в заяві Міколайчика певно добачуть очайдушний крок на оборону задержання українських земель при Польщі. Кожному українцеви стає ясно, що в цих очайдушних ходах польському премієрови Міколайчикови аж два рази поховзнулася нога,за кожним разом дуже нещасливо.

В одному уступі своєї розмови з американським газетярем премієр Міколайчик, розправляючися з російським закидом, що мовляв польський уряд у Лондоні не має за собою попертя народу в Польщі, каже, що він знає від представника польського підпілля, що польський уряд у Лондоні має за собою 95 процентів населення Польщі, що є певно очевидна неправда, коли навіть за звісно фальшивими даними польського перепису в Польщі було коло 30 процентів неполяків. Навіть якби українців у Польщі було тільки 14 процентів, як казав колись польський перепис, то й тоді важко припустити, щоб майже всі українці були за приналежність до польської держави, без чого певно не можна би нарахувати 95 процентів за польський уряд у Лондоні.

Не менше замітні слова премієра Міколайчика в відповідь на совітську пропаганду, що мовляв польські селяни не признають польського уряду в Лондоні, бо вони хочуть парцеляції великих земельних посілостей. Премієр Міколайчик каже, що польські селяни вже майже розпарцелювали всю велику посілість, що в дворах і державних лісах остається тільки 17 процент усеї землі в Польщі. Тут Міколайчик хотів певно закрити факт, котрого живе життя ніяк йому не дозволить закрити, а це факт, що польський уряд не допускав українських селян до набування землі при парцеляції дворів, а осаджував на цих землях польських кольоністів. Такої політики держався польський уряд якраз в усіх цих провінціях, посідання котрих він тепер пробує на всі заставки перед світом оборонити. Тому можна сказати, що в цій справі польський уряд стріне така сама доля, яка стрінула його в справі трактування непольських меншин. Старій грішниці старого гріху вкрити не дасться. Він вийде певно на верх, і світ певно знов скаже: для оборони чесної справи треба чесних рук.

ПРАВДА ПРО ОКУПАНТІВ УКРАЇНИ

Як довідуємось з американської преси (Ню Йорк Таймс з 13. травня 1944), то в черговім бюлетені, видаванім совєтською амбасадою в Вашингтоні, подається до відома про совєтські розсліди німецьких злочинів на землях, приналежних до СССР. Як теж натякається, що Сталін буде домагатись за це кари і відшкодовань, а жертв націстівського терору має бути до 2,000,000 осіб. Теж подається, що в совєтських руках опинились документи головної кватири Гестапа в Києві, в яких є різні прикази для масового вбивання совєтських полонених і цивільних людей.

Та замітне, що окрему згадку присвячено винищуванню німцями українських націоналістів зпід стягу Степана Бандери. Кажеться, що в одному приказі Гестапа сказано, щоб „арештувати негайно всіх активніших учасників, що звязані з рухом Бандери, і негайно їх зліквідувати, тихо, по докладних допитах, виразно як розбишак..."

Ось таке передає совєтський бюлетен, не без надії, що це дійде й до відома американських українців. І воно, очевидно, доходить.

Про те, що сталося з Бандерою і всіми тими націоналістами, що описались під націстівською владою, вже ми давно чули. Бандера належав до тої української молоді, що мріла й боролась за визволення українського народу і за самостійну і соборну Україну. Ось ті ідеали завели його за польської влади на західно-українських землях до українських революційних рядів, а потім до польської тюрми на ціле життя. Нова світова війна дала йому одначе змогу вийти з тюрми. Користаючи з упадку польської влади, підняв він на один день український державний прапор у Львові. За те арештували його нові окупанти і він опинився в німецькій тюрмі, щоб згодом закінчити життя з рук Гестапа. Шляхом, що подібний до шляху Бандери, ішли многі інші молоді українські ентузіясти під Польщею, чи потім, як знайшлися під Німеччиною. І зате опинились в гробі, замучені, закатовані. Ось це є шлях українських ідейних самостійників, що не ідуть з ворогом незалежности України на ніяку уступку. Вороги визволення України цей шлях осмішують, фальшують і плюгавлять, користаючи з того, що тут чи там хтось на тому шляху заломався, хтось зблудив, хтось торгував, а поминаючи великі маси тих, що по геройськи боряться навіть з найбільшими силами та гинуть, не уступаючи з свого ідейного шляху.

Совєтський бюлетен нагадує нам тільки одно варварство, доконуване над українським народом. Націсти заплатять певно і за нього, за невинну українську кров; саме тепер наближається їх остання година. Та хочемо спитати: А якже буде з тими невинними міліоновими жертвами, що згинули наслідком комуністичного режиму, терору і голоду?

Що Польща гнобила український визвольний і самостійницький рух, то знаємо.

Що націстівський окупант покрив українську землю сльозами і трупами за самостійницькі почування українського народу, це теж знаємо.

Але що й в Совєтах мордовано українських людей не тільки як „самостійників", але й комуністів, що бажали поліпшення долі України — хіба теж ніхто тому не заперечить! Що більше, большевицькі газети виразно перехвалюються, що як тільки Совєти заберуть всі українські землі, то дочиста вигублять „самостійників", якщо ще хтось з них при житю лишивсяб...

Супроти цього спитаємо? Якаж є різниця між окупантами України? Чи не та одна, що їх ролі часом і хвилево міняються, та що один з них толі, в даному моменті, менше гнобить український нарід ніж другий? І чи на виправдання свого грабунку і насильства не дає кожний з них ту саму підповідь: А прецінь під тим другим вам, українцям, таки далеко гірше!

Такі аргументи висуває часто польська пропаганда, вказуючи, наприклад, на те, що прецінь в Польщі не було таких масових мордів українських людей як в Совєтах. Знов націстівська окупація думала зацитькувати український визвольний рух тим, що дозволяла на отвирання читалень та кооператив на Лемківщині, чи відчиняла якісь нижчі українські школи та надавала українським людям якісь нижчі становища. І казала: А прецінь ви того всього не мали під Польщею? Знов Совєти представляють справи так, що нігде нема нічого українського, а тільки в Совєтах, де істнує „вільна Українська Радянська Соціялістична Республіка", та де „цвите" пишно українське життя.

Та правда є тільки одна: Так, як досі було, то дуже погано, трагічно, жилося українському народови під усіми окупаціями. Кожний гнобитель дбав тільки про себе, а не про добро українського народу, ні про матеріяльне, ні про духове. І тільки тим дасться пояснити те, що скількиб ті гнобителі не винищували між українським народом „самостійників", то раз-у-раз народжуються і виховуються нові ряди осьтих ідеалістів. Бо родить їх ніщо інше, а тільки кривда, яку терпить український нарід, а з якою вони не можуть погодитись, якої не можуть знести.

Тому, як довго буде в Україні кривда, панования і гнет чужинців, так довго, як виказує історія минулого і сучасности, будуть і українські самостійники. Ось тих самостійників винищували німці, думаючи панувати над Україною. Винищували їх поляки, румуни і мадяри. І переслідують їх і червоні окупанти, що то дишуть страшною ненавистю супроти „жовтоблакитників", себто супроти кожної української людини, що хоче жити під своїм національним прапором, а не накиненим і чужим, символом гноблення і неволі.

Робітничий бік капіталістичних підприємств

Як час від часу обговорюємо закладання нових або поширення вже існуючих підприємств в Америці, то маємо на увазі в першу чергу виказати які поступи робить техніка в загальному розвитку нашої країни та які нові винаходи вміють люди запрягти на свої услуги. Це, так сказатиб, науковий бік справи. Знаємо з досвіду, як наші люди на зібраннях, на нарадах, та в приватних розмовах ставлять жадання до наших організацій, щоб вони давали народови освіту. Отже, як газета подає такі вісти, що згадують і про хемію і про фізику і про економію, то це треба вважати за відповідь на такі домагання. Хто хоче з цього користати, може черпати повними пригорщами. Хто не хоче, на це ради нема. Але теж не може така людина жалуватися, що газета не дає їй нагоди чогось навчитися.

Розбудова підприємств як добробут.

То коли ми згадуємо про розбудову підприємств на велику скалю, то можна в тому доглянути ще й іншу ціль. У минулому пережили ми застрашаючу господарську кризу. Навіть одиниці, розмірно багаті, „пішли з торбами", як то звичайно в нас говориться. А ті, що давно носили торби, вже не мали навіть з чого нові торби пошити. Серед наших відносин, можемо тепер сказати, ледви з тяжким трудом могли ми пережити велитенську кризу. Ми знаємо, як навіть вкладок до Союзу не можна було призбирати, а не то вже нових членів приєднувати. А деякі люди то вже зовсім громади мусіли тікати і десь на відокремленню коротати своє життя. Все те добре відомі факти. І що найгірше: Не було навіть як цих людей потішити!

Дехто думає, що після теперішньої війни знову прийде до кризи. Знову пічнеться недостаток, нужда, загибіль. Але є й інша думка: Що після війни прийде до застанови на цілому світі, що всі провідні люди будуть приневолені взятися за постійне наладження господарських, або як ми звичайно кажемо, економічних відносин. Отже настане новий лад і в тому ладі заживе хоч можливим життям і пересічний громадянин-робітник. Проти цього будуть побоювання, що війна винищить тільки теперішніх продуктів, що це саме вже принесе недостаток, так, як було в багатьох краях безпосередно після першої війни, а в Америці це прийшло трохи пізніше. На це знову йде відповідь, що не всі воєнні виходи будуть знищені і багато з них буде можна зужити на розбудову добробуту. Ось саме з цього боку дивимося ми на розбудову підприємств і тепер і на будуче і хочемо звернути на це увагу наших читачів.

Добробут для робітника.

Дехто каже, що розбудова підприємств це ще не добробут для робітника. Нема що закривати правди, що наше українське громадянство в Америці це на яких 90 відсотків робітниче громадянство. І тому, коли ми пишемо про підприємства, повинні ми радше згадувати про якісь кооперативи чи спілки чи щось подібне. Та коли взяти під увагу теперішній розвиток робітничих організацій та їхню силу, то вже можна казати, що кожне нове підприємство це такий варстат праці для нашого громадянина-робітника, яким колись було самостійне сільське господарство на рідній землі. Робітник тепер не лише має спромогу добитися доброї заплати, але теж і забезпеки свого життя на старі літа, на випадок недуги, каліцтва, неспособности до праці. Отже згадуючи про розбудову нових підприємств, ми з чистим сумлінням можемо звернути увагу громадянства на те, що з тим іде теж не лише спромога забезпечити кожному нашому громадянинови особисте життя, але навіть і релятивний добробут. Очевидно, що цілковитого добробуту ніхто не може надіятися, ані ніхто в світі не може ніякому його забезпечити, бо це залежить від способу життя. Навіть примітивний моралізатор вам скаже, що щастя не залежить від багатства, але від вдоволля. Вдоволитися можна малим, а можна теж чутися нещасливим серед безмежних багатств. Але про це ми тут не станемо писати, бо це вже належить не до економії, а до фільософії життя...

Добробут для бізнесмена.

Коли ми нераз згадуємо, які підприємства будуть поплатні після війни, то, очевидно, не один і наш громадянин подумає: „А якби я так спробував своїх сил, та розбудував своє підприємство? — Щож, не можна виключати і більшого бизнесу серед американців українського роду. На це теж уже маємо приклади. Та ми знаємо, що людина, спосібна до розбудови великого підприємства не буде здаватися на наші інформації чи на наш суд. Така людина сама собі буде промощувати шлях і брати на себе ризико. Зате такі інформації про розбудову підприємств можуть послужити вказівкою для наших дрібних бизнесменів, а це для власників ресторанів, харчових крамниць („ґросерників"), вкінці для власників предметів дрібної торгівлі (напр. „кенді-сторів"), щоб закладати свої самостійні крамниці, і як варстати праці там, де є нагромаджена маса народу і де є певне запотребування. Ось для таких самостійно думаючих підприємчивих наших громадян наші інформації про розбудову великих підприємств можуть таксамо придатися, як інформації для цих, що шукають праці.

Отже, коли дивитися з робітничого боку на розбудову великих, або як це звичайно говориться „капіталістичних" підприємств, то вони є важні теж і для добробуту робітника. Такий погляд не має нічого спільного із змаганням до поправи долі робітника, бо на це є окрема ділянка громадського або загально людського освідомлення.

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС

КАТРУСЯ

Оповідання з давної минувшини.

(До друку зредагував Ол. Луговий).

18)

Небезпека нависла над головами Османової родини. Переїхала вона у посілість і знов в день і в ночі слуги охороняли її. Полеві роботи занедбано, бож невиспана людина працювати не може. Необхідно було швидко щось починати, щоб вибавитись з небезпеки. І в родині скріпла думка втечи з Туреччини.

Приготування тривали кілька днів. У посілости, разом з слугами занято було більш сотки робітників — сила, що при відповідному узброєнню змоглаб протиставитись розбишацьким бандам, що наплодилися за війну і безвладдя, або й татарським ватагам. Жінок і дітей було лише кількох. Бракувало для всіх коней, а зброї, куль і пороху у коморах паші знайшли досить.

Кілька днів стара Марія скуповувала коней по сусідніх посілостях. Вимовлялася, що війна її коней позбавила і нема чим обробляти поля. Сусіди з пошани до згинувшого її чоловіка — не дорожилися, крім того, як і всі хліборобы, не відчували ворожнечі до іновірців, роздуваної столичними достойниками. Здогадувалися, що коні потрібні для іншої, чим обробки поля, мети, одна здогади ті тримали при собі...

Пізно в ночі у серпні з посілости Османа-паші вирушив невеликий кінний відділ з кількома наповненими пожитками гарбами. Робітники, що говорили по турецьки, переодягалися за турків, інші їхали у щоденному убранні. Жінок і дітей розміщено на пожитках. Але Катруся, Марія і Аїда їхали верхи з чадрами закритими обличчями. Малого Андрія тримав у сідлі багатше убраний слуга. Для стороннього вигляд, що це валка якогось достойника-переселенця у Румелію. У ту сторону валка й спрямувалася.

Відїхавши з околиць Стамбулу валка змінила напрям. Щоб затерти за собою сліди, зїхала з широкого шляху на вузькі тропи у букових лісах. Швидкої погоні втікачі не сподівалися, та всеж — береженого і Бог оберігає.

Без пригод; цілими днями відпочиваючи у лісових гущавинах, втікачі через кілька діб проминули межі властивої Туреччини, у більшости турками заселеної. Турки, коли й зустрічалися досі по шляху втечі — приймали валку за купецький караван. Люди були спокійні — нікому ні в думку не приходило чим будь з валки поживитися. А зрештою і валка була чисельна та добре озброєна.

Та далі пішли болгарські оселі. Словянськими провінціями Туреччини керували гірші достойники, ніж було у властивій Туреччині і нераз прошпетилися, як це і в кожній державі з неоднорідним населенням практикується. Ці молодші паші і аги старалися у першу чергу з посад доробитися багатства. А що догляд за їх діяльністю був трудний, а населення аж надто темне і забите, то й нічого дивного, що побувши пять-шість літ на становищі, — урядник будував розкішний серайль в околицях столиці, або обзаводився невільниками і земельними посілостями. Влада, правда, суворо карало надужиття, але їх не було кому довести, — тож так і лишалося.

Багато з таких достойників запрошували свою рідню та знайомих і приятелів собі на поміч. Творилися з них загони, що нікому без оплати не давали ні проходу, ні проїзду, а коли пощастило, то забирали від подорожних все до нитки, та й самих їх продавали якому будь перекупцеви у неволю. Словом, ті загони ставали грізними розбишацькими бандами, але діяли за відомом і дозволом місцевої влади, з якою і ділилися доходами. До тих банд часто приставали й болгари.

Про такі обставини наші подорожні добре знали. Віхавши у болгарські землі обережність подвоїли. На привалах — третина людей вартувала зо зброєю в руках. У часі нічних переходів — так само висилалося охорону з боків і ззаду валки, на простір парусот сяжнів. Чолова охорона звичайно у силі десять-пятнадцять душ — їхала вперід так, щоб дати можливість валці, у разі нападу, до бою приготуватися. Кілька діб одначе валка посувалася без перешкод, спокійно, наче у добре організованій країні. То один, то другий з втікачів заговорювали, що постійне вартування нищить їх сили; — замісць надмірної обережности — краще швидче добиратись до Дунаю; що ніхто на валку не посміє нападати, та й розбишак у околицях нема, бо коли були, то досі вже виявлиб себе. Але старші втікачі, з козаків, вперто дотримувались раз заведеного у валці порядку, не ремства не зважаючи. Хоч ні вони, ні невдоволені порядками й не підозрівали нівіть, що валку стежать вже кілька днів ушкалі й вичікують лише догідного часу, щоб на неї напасти.

XVIII.

Пятого дня подорожі по Болгарії втікачі станули табором над невеликою річкою, що прорвавшись між скелі гір, якраз пропливала через широку долину, зарісшу хащами. Частина людей відпочивала, друга частина розмістилася півколом у віддалі. А старші нипали у річці, шукаючи догідного місця для переправи. Ріка охороняла табор з двох сторін, та недалекі скелі натомісць таїли в собі небезпеку. Колиб хтось забажав звідти на табор напасти, скелі давалиб напасникам чудове укриття: самі невидні зза скель, напасники моглиб перестріляти приперти до річки таборян наче отару овець.

(Дальше буде).

ІМОН ДЕ ВАЛЕРА, ірляндський премієр міністрів, котрий не діставши більшости в парляменті при голосуванню над урядовим внеском, зарядив нові вибори, аби переконати світ, що Ірляндія стоїть за його політику.

Прот. П. Корсуновський.

“Veni, Vidi, Vici”

(З нагоди 25-ліття початку концертів Української Республиканської Капелі в Европі).

Ідея утворення Української Республиканської Капелі як Державної Установи, та висилки її закордон в часі засідань Мирової Конференції у Версаю після першої світової війни, виникла під час святкування 25-літнього ювилею письменницької діяльности поета Миколи Вороного 1-го січня 1919 року.

Співав Перший Український Національний Хор. Підчас концерту дано знати о. К. Стеценкови і О. Кошицеви, котрі очолювали Музичний Департамент Міністерства Народньої Освіти, щоб вони завтра прибули до Уряду У. Н. Р. на наради в справі утворення капелі. Коли в призначений час вони зявилися в уряді, їм запропоновано негайно скласти законопроєкт, штати і кошториси капелі.

В Музичнім Департаменті закипіла спішна робота, а тим часом Кошиць, призначений диригентом капелі, набирав співаків і співачок. Та події з іншого боку так склалися, що Київ мусів евакуватись в кінці січня. Останнім днем евакуації був день 4. лютого (1919). Не було змоги сповістити всіх 100 співаків через жахливі події, які тоді переживав Київ. Вранці цього дня останнім потягом виїхала мала горстка капелян, всього яких поверх тридцяти людей, під проводом о. К. Стеценка. Ледви за два тижні доїхали до Камянця Подільського, в голоді і холоді. По дорозі, підчас зупинок, добирали співаків і співачок, а вже в Камянці решту, так що в складі хору було вже звиш 60 людей.

Тут же почались вокальні студії та підготовка репертуару. Сюди прибув і О. Кошиць.

Тай тут не довго засиділись, бо події на фронті докочувались до Камянця і 23. березня капеля вирушила до Станиславова, до якого дібралася з великим трудом, переживаючи тяжкі пригоди фізичного і морального характеру. У Станиславові студії хору продовжувались. Тут же відбувся і **перший концерт капелі, дня 11. квітня 1919 року.** Другий концерт відбувся 14. квітня в тому-ж самому місті й в театрі Монюшка. Про успіх нема чого й казати, він був кольональний; тай не диво, — це-ж ми співали перед рідними братами. Враження співу на слухачів можна схарактеризувати коротко, а саме словами, які кілька разів повторював у своїй промові підчас бенкету на честь капелі галицький композитор Вахнянин, звертаючись до Кошиця: „Чоловіче, чоловіче! І що ти зі мною зробив? — Або ти мене застріль, або я тебе застрілю!”...

Третий концерт відбувся 15. квітня, спеціяльно для українського війська, яке мало вирушати на проти-польський фронт. По концерті на площі військо вшанувало капелю парадою, пройшовши попри неї церемоніяльним маршем з розвиненими знаменами і музикою, тримаючи „позір”, а старшини салютували шаблями.

16. квітня капеля виїхала до Стрия. Перед відїздом на прохання начальника залізниць капеля дала несподіваний концерт в салі залізничного двірця для залізничників; слухала, розуміється, й публика, яка була там, чекаючи відходу потягів та й та, що прийшла проводжати капелю.

Приїздимо до Стрия вночі. Що за диво?! Ніхто нас не зустрічає. Промучились до раня у вагонах. Потім виявилася історія з таємничними телеграмами, якими сповіщалось стрийчанам, що капеля не прибуде, бо затримана урядом у Станиславові. Між іншим, такі таємничі телеграми переслідували капелю і в дальшій подорожі її і були причиною арештів цілої капелі і в Ужгороді, і в Кошицях, і в Празі.

Нам відоме було джерело тих телеграм. Вони виходили від тих осібняків, що не годилися на те, аби капеля їхала далі та співала „буржуазній Европі”... А навіть Швайцарія, Франція та Анґлія довго не хотіли нас пустити до себе завдяки різним таємничим інформаціям про капелю, і то для кожної країни в різних освітленнях, так, що ще в Празі нами опікувались” французькі детективи, а потім у Франції анґлійські.

20. квітня, в Стрию, капеля співала Великодну Службу Божу в церкві на Ланах для війська і для спеціяльно місцевими орґанізаціями запрошених осіб. Загал про це не був сповіщений, бо церква замала, щоб могла вмістити більшу кількість людей, а в той час рештка церков світилаб пусткою.

І тут по відправі військо улаштувало капелі параду біля церкви, а громадянство запросило до великих саль ресторації Розенберґа на „Свячене”. Відбулося воно, як взагалі відбувається між українським народом: щиро, сердечно і ситно. Пані особливо відчували своїми серцями, як нам мусить бути на душі далеко від своїх рідних у таке велике свято. І радісно нам було. Теплими словами промовляли до нас і о. Остап Ніжанківський, композитор і друг батька української пісні, Миколи Лисенка, і син його Нестор, і композитор - скрипак Придаткевич та інші. Увечері гостював у себе в селі о. О. Ніжанківський Кошиця й кількох членів капелі; за пару днів після виїзду нашого із Стрия він був замордований поляками.

22. квітня був концерт спеціяльно для війська, яке вирушало на фронт, а 23-го другий концерт для ширшої публики, але замісць почати в 8. год. веч., мусіли несподівано починати в 5, бо від восьмої оголошено початок стану облоги міста.

24. квітня, під вечір, вирушили в дальшу дорогу без певности, що проскочимо через Самбір, який вже громила польська артилерія. Але іншого виходу не було, бо й назад вже не було куди вертати. Вночі пощастило потягові проскочити Самбір під долітаючі громи артилерії. На ранок прибули на стацію Сянки в Карпатах, де ще була українська влада, а під вечір за нами виїхав спеціяльний чеський потяг і завіз нас до Ужгороду. Тут, як вище згадано, капеля через пару днів була арештована жупаном-москвофілом і воджена на чолі з Кошицем по місті під баґнетами на допити, а в готелі до кожної кімнати була поставлена озброєна варта; навіть до їдальні входили ми в супроводі „почесної” сторожі. Частина капелі виїхала троком до Кошиць ще перед арештом, але й цю частину в Кошицях трапила така сама доля. В Ужгороді арештовані були звільнені на інтервенцію чеських старшин та після словесної перепалки Кошиця з жупаном (ґубернатором). А треба було поспішати вирватись з Ужгороду, бо навкруги його провадились бої чехів з мадярськими б о л ь шевиками Белі Куна.

Дібрались нарешті до Праги з великими митарствами, куди прибули опівночі 1. травня. Зраділи, але радість була недовга. Наш вагон оточили детективи, звеліли виходити і запровадили у велику порожню кімнату на двірці. І там почався трус, ганебний трус... Облапували нас до самої нитки, черевики примушували скидати... І так до раня. Встигли поки-що обшукати мужчин, а жінок залишили на пізніше. Сісти не було на чому; і вони мліли, тулячись в протилежному куті кімнати. Детективи поставили на дверях військову варту, а самі пішли на відпочинок. Та на інтервенцію певних осіб — українців перед так званим „цізінецкім уржадем” скоро нас звільнено, і в темряві ми розшукували свої готелі, в котрих були замовлені наперед кімнати.

Зовнішній вигляд наш був дійсно жалюгідний, власне убрання верхнє було в такому стані, що дійсно не легко було чужинцям визнати нас за культурних людей, скорше за якихсь страшних бандитів. При зустрічі на вулицях нас обминали з поглядами очей, в котрих світився неспокій. Всеж на проби співу мусіли ходити до „Репрезентачного Дому”, але Кошиць радив нам у вільний час не тинятись по вулицях, щоб не страшити людей, а часом, як жартував він, і коней, аж поки не пошиють нам приличного убрання, яке надавалосі би і на вихід і на концертові виступи. Ми старались так і робити. А тим часом ми готувались до першого концерту в Празі, який мав відбутися в найбільшім чеськім театрі „Народнє Дівадло” (Національний Театр), збудований цілою нацією, народом Чехії. Мало це бути в неділю 11-го травня; кравці поспішно працювали над нашими одягами.

В кожній країні наш перший концерт був офіційним, а увесь прибуток ішов на поміч сиротам війни; на ці концерти запрошувались всі державні урядові особи, починаючи від зверхників держав, як також і устроювались ці концерти в контакті з урядами держав. Отже такий концерт давав, так мовити, тон і для всіх наступних. Крім того скрізь один з наступних концертів давався спеціяльно для робітництва з безплатним вступом і з відповідними лекціями. Розуміється не відмовлялось в концертах і різним благодійним та культурним установам на їхне прохання. Взагалі, наша ціль була як найширше пронести по світі українське імя.

Ще в пятницю, 9-го травня, на пробу співу прибула вся майже Празька Консерваторія з професорами і учнями включно. Були й музичні критики. Враження на них спів зробив таке надзвичайне, що авдиторія нагадувала дім божевільних. Старі, поважні професори в своїх проявах захоплення не відрізнялись від гарячої молоді. Такі велитні в музиці як Ферстер, Новак і слава і гордість Чехії, проф. Зденек Неедлі, поводилися як діти, вискакували на естраду, обнімали Кошиця і від хвилювання не могли навіть щось складно сказати, лише незвязно викликували: то вжасне... то кольосальнє... ви чародеє... Зривається якась пані й стрімголов вибігає із салі, — то музична референтка ґазети „Венков” побігла до редакції писати статтю. Захоплений п. Кшичка, професор консерваторії і диригент найбільшого співацького здруження в Чехії „Глаголь”, яке нараховує поверх 5,000 членів, звертається до Кошиця й хору з палкою промовою, в котрій з притиском зазначив: ...ми, чехи, рахували себе найбільш музичним народом, ми вірили, що найкраще в світі співаємо ми, а тепер бачимо, **що ми повинні вчитися у вас...**

На другий день прибуло на ґенеральну пробу багато музичних критиків, бо вони багато чули про капелю, а до того у „Венкові” прочитали статтю, котра починалась такими словами: Сензаційний успіх мала вчора співанка українського співочого здруження... Про них можна тільки мовити словами Юлія Цезаря: veni, vidi, vici!... (прийшов, побачив, переміг).

І на цій пробі творилося таке саме, як і вчора. Кошиць жартуючи каже нам: ага, взяли чехів за чуба!...

Самий концерт, перший концерт, так мовити, в Европі, став для нас триюмфом. Те, що творилося підчас проб, то були лиш діточі виграшки в порівнанню з тим, що було в „Народнім Дівадлі” в неділю 11-го травня. А публика була вибрана, поважна, міністри, вищі урядовці, амбасадори та консулі різних держав. Свідками нашого триюмфу були і дехто з наших чільніших людей, як проф. Грушевський, військовий міністер Жуковський та інші, які неприхильно ставились до поїздки капелі закордон, а тут побачили, що варта було їхати.

На цьому концерті Кошиць одержав перший в Европі величезний лавровий вінок, який прорубував нам вікно далі до Европи. А до неї тяжко було дістатись і завдяки „таємничим” різним інформаціям і ще й тому, що в той час постанова була у Франції, Анґлії та інших країнах не впускати до себе всіх тих, що походять з бувшої території Росії.

Блукала капеля по Чехії, по Австрії пів року, а Сезам не відчинявся для неї. Тим часом закінчились і Мирова Конференція в Парижі, головна ціль висилки капелі закордон. Та нарешті, після всіх терпінь, невигод, різних прикрих пригод, українська пісня таки пробила грубий мур, який відділяв нас від світу і залунала по всій Европі та перелетіла на західну півкулю земського ґльобу.

Це було двадцять пять років тому назад.

Per aspera ad astra! (По колючках до зірок, до слави).

ОСТОРОГА ПЕРЕД 19 МІЛІОНАМИ БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатська Комісія для Військових Справ покінчила працю над підготовою загального законодавства для переходу з военного стану на мировий. У звіті виказується конечність такого законодавства, бо інакше в краю 19,000,000 людей буде без праці.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР „СВОБОДІ”?

Дальші жертви зложили на „Ювилейний Дар „Свободі”:

Окружний Комітет Відділів У. Н. С. з Філядельфії $10; В. Сподарик, В. Варвик, Р. Ай. $2; Теодор Котур, Елмайра, Н. Й., $3; Петро Стельмах, Мартинсбурґ, В. Ва. $1.25; Омелян Скородинський з від. 259 У. Н. С. в Шікаґу $2; („Даю як додаток до передплати на „Свободу” за рік 1944, бо знаю, що все подорожіло, крім „Свободи”. Колиб так зробив кожний передплатник, то ґазета не відчувалаб военної кризи”).

(Дальші жертви будуть оголошені під тою самою рубрикою, себто: „Як складають Ювилейний Дар „Свободі”?).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Усім, що надсилають витинки з чужих ґазет, а їх є много — щиро дякуємо.

К. — Нажаль не надається для нашого вжитку. Звертаємо рівночасно назад.

А. Т. К. — Одержали і дякуємо, але таки знайдіть час і напишіть дещо.

В. В. — Буде поміщене. Не забувайте знов час від часу написати, бо бачимо, що вглиблюєтесь у ті різні проблеми, що всіх нас так дуже інтересують.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

АНСОНІЯ, КОНН.

Успішна Кампанія Продажу Военних Бондів.

Український Комітет Ансонії й Дербі, Конн. розпочав 5. березня кампанію продажу военних бондів на суму сто тисяч долярів. Предсідник Василь Шуран проголосив, що в дні 18. квітня, коли то кампанія закінчилась, вона закінчилась великим успіхом, бо перевищила ухвалену суму 100.000 долярів. Українські громадяни Ансонії й Дербі закупили военних бондів на суму $110.625.

Спродано за $63,125 Е. бондів, за $37,000 G бондів і за $10,500 F бондів.

Рівнож на Червоний Хрест зібрав о. Р. Крупа при церкві і приватно $100; а з концерту прийшло $115. Разом віддав о. Крупа $215 на Американський Червоний Хрест в Ансонії, Конн.

Честь вам громадяни українського роду з Ансонії й Дербі, Конн., що пішли за голосом У. Н. Союзу і Конґресового Комітету, послухали зазиву місцевого комітету Ансонії й Дербі, та закупили за таку велику суму готівкою вонених бондів, не враховуючи цих бондів, які беремо в Американ Брес Ко., де відтягають з платні тижнево по 10 і 20%. Це є наша щира допомога нашому правительству, щоб якнайскорше виграти війну.

А тепер, думаю, є саме пора нашому Центральному Комітетови Ансонії й Дербі, Конн. вступити до Конґресового Комітету і мати там свого представника, та при його помочі розпочати збірку на поміч рідному краеви.

Скінчивши цих кілька слів писати, беру „Свободу” і бачу звіт комісії продажу военних бондів, в якому сказане, що стейт Конетикат закупив бондів за 135,500 долярів, а з цього сама Ансонія й Дербі, Конн. купила за $110.625, а решта себто $24.875, остає на інші міста стейту. А це значить, що стейт Конетикат все стояв і далі стоїть на першім місці!

В. Калина, заступник.

ТІТО КАЖЕ, ЩО ЗВІЛЬНИВ ПОЛОВИНУ ЮГОСЛАВІЇ.

КАЇРО. — Маршал Тіто заявив двом американським кореспондентам, що його партизани вже звільнили від німців половину Югославії, та що він незадовго починає кампанію за звільнення решти краю з окупанта. Тіто сподівається мати незадовго армію з 600,000 партизанів.

В СПРАВІ КОНКУРСУ НА УКРАЇНСЬКУ ПОВІСТЬ

(Відповідь на запити)

1) **Питання:** Що значить „з життя української імміграції”? Чи це значить, що це має бути повість з початків іміграції, коли наші люди зачали прибувати до Америки, чи це можна розуміти і так, що повість може бути і з сучасних часів.

Відповідь: В проголошеному конкурсі нема ніякого обмеження, а це означає, що повість може бути з давних часів, а може бути і з сучасної доби.

2) **Питання:** Чи комісія, що буде рішати про нагороди, читаючи надіслані твори знатиме, чиї вони, себто, **хто** є автором тої чи іншої надісланої повісти?

Відповідь: Ні, не буде й не може знати. Тому саме проголошено, щоб рукописи були по можности писані на машині, щоб ніхто не міг пізнати ще й з цього боку, чиї це твори. Далі подано, щоби правдиве імя і прізвище подати в замкненій коверті, а там, у цій замкненій коверті, автор теж подає назву надісланої ним повісти і псевдонім, що його подав на рукопису. Отсі листи будуть отворені доперва аж тоді, коли комісія вже надіслані на конкурс твори поперечитувала і видала своє оречення. Тоді доперва члени комісії довідаються, як називаються автори, значить доперва тоді, як уже вони рішили, чи і яка повість має бути нагороджена і якою нагородою.

3) **Питання:** Чи можна надсилати менші оповідання і збірки віршів?

Відповідь: Ні. Тим конкурсом не є обняті новелі й вірші.

4) **Питання:** Чи можна надсилати на конкурс твори, що вже були друковані?

Відповідь: Ні.

5) **Питання:** А що буде, як комісія не признасть нікому першої наґороди, як це нераз буває на того роду конкурсах? Чи в такому випадку є можливість комісії признати, наприклад, дві другі нагороди?

Відповідь: Так.

6) **Питання:** Чи у повісти можна торкатись теж і політичних проблем?

Відповідь: Так. Усяких проблем, що звязані з життям наших людей.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ҐЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в третю пятницю, 19. травня, точно в год. 7. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. При плаченню місячних вкладок кожний член і членкиця дістане чека на дивіденду від У. Н. Союзу. Просимо не забувати за ювилейну кампанію У. Н. Союзу і приєднувати для нього нових членів. — За уряд: М. Чумер, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 20. травня, в год. 7:30 ввечір, в гали У. Д. Г Клюбу, 31-14 Гренд Еве. Просимо всіх членів і членкиць прийти на збори на означений час, бо маємо важні справи до рішення. Буде квартальний звіт контр. комісії. Кожний довгуючий член повинен вирівнати свій довг. Також кожний член повинен старатися приєднати нових членів. На наш відділ призначено зорґанізувати 30 нових членів в цім ювилейнім році. — М. Левицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ЛОРЕЙН, О. — Тов. У. Н. Союзу, від. 50, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 21-го травня. Просимо членів прийти на збори. А коли зборів нема, то члени повинні принести свої вкладки до касієра або секретаря перед 28. кожного місяця, бо урядники не можуть ходити по хатах за вкладками. — За уряд: Н. Сикут, предс.; Н. Наконечний, кас.; М. Шемичик, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. Рожд. Прсв. Богородиці, від. 259, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. травня, в год. 2. пополудні. 4950 С. Павліна ул. — В. Горинець, предс.; А. Партика, кас.; І. Побуцький, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, повідомляє своїх членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. травня, в годині 3. пополудні, в церковній галі на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і членкиць, місцевих і позамісцевих, прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Сестр. Благовіщення, від. 125, повідомляє членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 21. травня, в год. 12:30 пополудні, в парохіяльній галі при Оклей і Райс ул. — А. Васильовська, предс. К. Плетяк, кас.; І. Подода, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 20. травня, в годині 7. ввечір, під ч. 847 Н. Френклин ул. Просимо членів прийти і вирівнати свої вкладки, бо довгуючі більше як три місяці, будуть суспендовані. — С. Чорномаз, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 20. травня, в годині 8. ввечір, в домі 122 Ліберти Стр. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — За уряд: Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; П. Ярема, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. травня, в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Просимо всіх членів прийти на збори і вирівнати свої вкладки, не затягати довгу. Тепер обходимо ювилей У. Н. Союзу і кожний член повинен трохи потрудитися, щоб приєднати нових членів, за що дістанете нагороду. — В. Братусь, предс.; А. Дяків, кас.; В. Бартош, секр.

Віктор Доманицький.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ АГРОНОМІЇ В КІНЦІ XVIII. ТА ПОЧАТКУ XIX. СТОЛІТЬ

5)

Творення Киево-Могилянською Академією та її вихованцями культурно-освітних осередків на Україні і по цілому Сході Европи здебільшого у формі т. зв. колеґіюмів, ґімназій, семінарій почалося ще за життя основоположника Академії, Петра Могили, в XVII. столітті. Митрополит Петро Могила відчинив колеґіюми у Винниці на Поділлю та в Гощі. Інші школи признавали авторитет Киево-Могилянської Академії і добровільно підпорядковувались їй в педаґоґічному відношенню. Не все ці осередки дожили до кінця XVIII. століття і не у всіх з них розвинулись виклади камеральних та сільсько-господарських наук. Але можемо сказати, що в початку XIX. століття майже скрізь на високих школах і в багатьох середніх викладались відомости з сільського господарства.

V. Петербурзько-Павловський осередок Киево-Могилянських агрономів.

Вихованці Киево-Могилянської Академії зявилися в Петербурзі на заклик царя Петра І. зараз же після, збудування цього міста.

Такий визов на 6 вихованців Академії знаходимо, напр. в 1701 році. Одним з перших викликаних до Петербургу був ректор Академії Теофан Прокопович (ректорував 1711—1717, помер 1736). В Петербурзі цей останній став одним з найближчих і улюблених співробітників царя Петра І., а свою діяльність продовжував при його наступниках. (Катерина І., Петро II. та Анна Івановна)). Вже в цей час могли бути деякі впливи на царя Петра І. і його приемників з боку Теофана Прокоповича, який студіював за кордоном, явно захоплювався протестанськими школами, і, правдоподібно, був знайомий з домозодчеською та камералістичною літературою того часу. Можливо, що й видання „Фльоринової економії" в перекладі С. Волкова р. 1838 сталося не без участи Т. Прокоповича.

Але серіозно виявив себе на агрономічній ниві Петербурзько-Павловський осередок лише після повернення з Анґлії до Павловська вихованця Академії священика о. Андрія Самборського. Р. 1782 о. Самборський супроводжував по Европі наслідника царського трону Павла Петровича, а з р. 1784 став катехитом (законовчителем) Олександра та Константина Павловичів і вчителем анґлійської мови. Вихованням своїх внуків, Олександра та Константина, дуже цікавилися цариця Катерина II., яка навіть написала правила їх виховання в дусі Русо. Обрання о. Самборського на ролю катехита показує нам, яким довірям він користувався при царському дворі. Таким чином о. Самборський мав той чи інший вплив на двох російських царів цієї епохи: Павла І. та Олександра І. і ті ліберальні реформи, що були проголошені Олександром І. в перші роки його царювання, в якійсь мірі завдячують і о. Самборському.

Щодо сільсько-господарських наук, то першою його заслугою треба вважати видання книжки „Описаніе практическаго англійского земледелія" Москва 1781, далі мабуть, якраз на домагання о. Самборського заложено р. 1797 (при Павлі І.) „Експедицію державного господарства, опікунства чужоземного і сільського доводства", в якій приняли участь крім о. Самборського ще й Куракін, Храповицький, академік Ґабліц та інші. Ця експедиція грала фактично ролю першого міністерства хліборобства. Безсумніву також лише завдяки стараннам о. Самборського була відчинена хліборобська школа біля Павловська і, мабуть, що й друга подібна школа в Миколаеві (Ліванов). Також можна думати, що саме завдяки домаганням о. Самборського в положення про університети 1804 р. (при Олександрі І.) було включено пакти про відкриття на університетах катедр „сильского домоводства".

Павловська с.-г. школа (1798-1803) одначе, так як і перша с.-г. школа Теера в Целле (1792), не мала успіху. Причиною цього напевне була невідповідність пропаґованих аґрономічних заходів тодішньому соціяльно-економічному устрою.

Р. 1805 о. Самборський переселився у свій маеток на Харківщині і узявся поліпшувати побут своїх селян. Помер тамже — на Харківщині року 1825.

Другим представником цього ж осередку треба вважати вихованця Киево-Могилянської Академії М. Ліванова. Так як і Самборський він був в Анґлії на студіях і, приїхавши звідтіля, написав три книжки: Той факт, що Катеринівський вельможа Потьомкин висовував проект агрономічної катедри на Катеринославському Університеті (проектованому), і хотів запросити на цю катедру М. Ліванова, як рівнож той факт, що М. Ліванов р. 1799 завідував с.-г. школою в м. Миколаеві на Україні, (тоді Новоросії), про яку (школу) ми, на жаль, жадних матеріялів не знайшли, — все це показує, що М. Ліванов був людиною досить близькою до російського царського двора і зокрема був в близьких стосунках з Потьомкином. Помер М. Ліванов р. 1800 в м. Миколаеві.

(Дальше буде).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 4. травня 1944 р. помер у 60. році життя

ІВАН КУШНІР,

довголітний член Бр. св. О. Николая, від. 99 У. Н. Союзу в Вілкс-Беррі, Па.

Покійний походив із села Плотичі Велинї, повіт Бережани Галичина. Вступив до Союзу 1917 року. Оставив у смутку жену Марію, дві доньки Зофію і Марію та сина Семена, котрий служить в американській армії.

Похорон відбувся в понеділок, 8. травня, з дому і укр. гр.-катол. церкви при участи родини Братства і знайомих. — В. Й. П.!

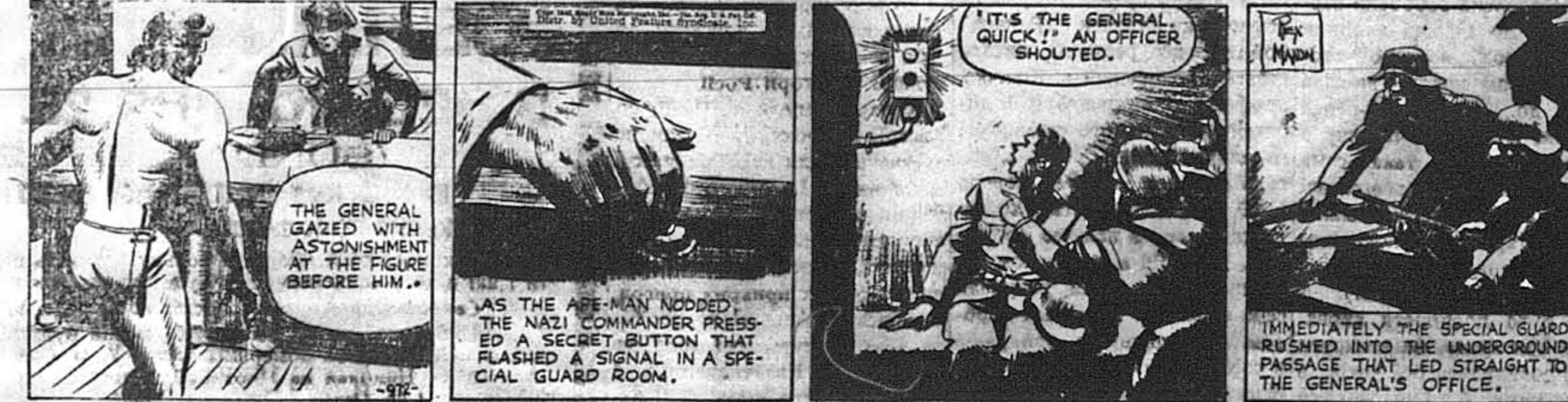
П. Герман, секр.

ПРИНЯЛИ ХАРТІЮ ЗВИЧАЙНОЇ ЛЮДИНИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — На нарадах конференції Міжнародньої Організації Праці (ІЛО) приняли на повнім засіданю внесок комісії в справі признання обовязуючою Хартію Звичайної Людини. У цей спосіб Америка довела до приняття цілим світом своєї суспільної програми. Хоч проти деяких точок піднесли опозицію делеґати Австралії, то пропозицію австралійську принято теж з дорученням для держав застановитися над цими точками.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ТАРЗАН, ч. 972. Тайна сторожа.

Генерал остовпів, побачивши постать, що станула перед ним.

Коли печерний чоловік покрутив головою, націстичний командант потиснув тайний ґузик, який передав сиґнал до тайної кімнати, де була приміщена сторожа.

„Це кличе ґенерал, біжімо стрімголов!" — кликнув офіцир сторожі.

Швидко вирушила спеціяльна сторожа до підземного переходу, який вів просто до канцелярії ґенерала.